

IRODALMI, SZINHÁZI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

**HIRDETÉSEKET ÁTVESZ A VÁROSI NYOMDA
MŰVEZETŐI HIVATALA.**

*Felüllet röpke gyorsvonatokra.
És vizz világot látni.
Gömbölyü karján sétálnak elénk
A föld minden csudái.
Az erős London, a kecses Páris,
Az állig páncél Berlin,*

*Róma dús szobra, képe, kék ege
Felénk kúszik, csak pénzt dobjunk bele,
Csak így szól hozzánk az új szépségeknek
Mézes-szavu nyelvin.*

*Jaj, de ha az ő üde szép arca
Elkerüli a házunk?
Sebaj! csikorgó veszett télen is majd
— Bor — meztéláb bokázunk.
Minek ruha a pénztelen urnak,
Hisz pucér minden féreg!
A szerelem, bor tüzes mámore
Ne boruljon az agyára soha,
Vigadjon, ha egy falat húst süthet
Ünnepi csemegének!*

*Lomha tűzökként gubbasszon otthon,
Kinek nincs bő ezüstje,
Bámuljon álmodtá úzve, piperézve
Az olcsó pipafüstbe.
Szurja ki lelke széplátó szemét,
Ha új földek felé néz,
Nyugtalan szívét jól vesszőzze meg,
Ha friss szépségek lázáért remeg...
Te színes, szürke, bő és szegény élet
Áldása, átka: pénz, pénz!*

A nézőtér.

A Debreczeni Szemle számára írta: BIRÓ LAJOS.

Rábay a vonattól a szállodába hajtatott.

— Itthon van még Udvardi kiasszony? — kérdezte a portástól.

— Igenis. Most rendelt kocsit, hogy átmenjen a színházhoz.

Rábay felment a szobájába, azután átküldte a pincért az emelet tulsó végére:

— Jelentse be önegységának báró Rábay Pétert.

A pincér futva jött vissza.

— Önegysága kéreti a méltóságos urat.

Rábay átment. A lány felöltözködve állott a szoba közepén és a keztyűjét gombolta.

— Jó estét Péter, — mondta, — hát mégis eljött.

Rábay megcsókolta a lány keztyűtlen balkezeit és mosolyogva válaszolta:

— Nem birtam ki. Ha januárban Aradrá megy, oda is elmegyek. Debreczenbe is. Ha Ausztráliába megy, oda is.

— Jól van, — mondta mosolyogva a lány — majd szólok annak idején. Most kegyelemben elbocsátom. Megyek a színházba. Előadás után együtt vacsorázunk.

Rábay újra kezét csókolt; kimentek a folyosóra; a lány lefelé indult a lépcsőn, azután visszafordult:

— Igaz, rezerváltattam magának egy jegyet; a pénztárnál megkapja.

Mosolygott, azután lement a lépcsőn. Rábay utána nézett, rákönyökölt a lépcső korlátjára és a lépcső szőnyegét bámulta egy ideig. Azután rázogatta a fejét és bement a szobájába átöltözködni.

— Tudta, hogy eljövök — mondta magában. Tudja, hogy szeretem. Nagyon tudja. Nagyon szeretem.

Fanyar kedvvel sétálgatott a színház előtt, azután kiváltotta a jegyét és beült a nézőtérre. Az emberek gyorsan gyülekeztek; hamar megtelt és jókedvűen zsirogott a színház; Rábay rossz-

kedvűen és haragosan nézegette az embereket és fájt neki, hogy a lány mindenkié, éppen annyira a szomszédjáié, mint az övé.

Előadás után együtt vacsoráztak a lány szobájában. Rábay rosszkedvű volt.

— Mi baja? — kérdezte a lány. — Sajnálja, hogy eljött? Nem tetszettem?

— Elragadó volt, — mondta Rábay őszintén. Ezek a budapesti direktorok szamarak, hogy a régi darabokat nem játszatják. Soha olyan megható és édes Nebántsvirágot nem láttam, mint maga. De minél szebb maga, annál jobban fáj nekem... Maga mindenki számára szép... És az én számomra nem jobban, mint akárki más számára.

A lány vonogatta a vállát. Rábay később ezt mondta:

— Igaz, megvettem azt a csattot, amelyik úgy tetszett magának. Tessék.

A lány kezébe vette a rubintokkal kirakott nehéz arany csattot, megnézte, mosolygott és kezét nyújtott Rábaynak.

— Köszönöm, — mondta — maga igazán nagyon kedves.

Rábay megcsókolta a kezét. Vacsora után beszélgettek még, azután éjfél tájban felállott a lány.

— No most menjen aludni, — szólt nagyon kedvesen.

Rábay felállott, vette a kalapját és ment aludni.

Másnap este Szép Helénát játszotta a lány. Rábay megint fanyar kedvvel ment a színházba, bosszankodva méregette az embereket, de amikor a függöny felment és a lány megjelent a színpadon, elfelejtette a bosszúságot. A színházban is halálos csend lett, mindenki elhallgatott, ezer ember ámulva lélekzet nélkül a lányt. A görög királyné fehér ruhája volt rajta, a karja, a nyaka és a melle meztelen volt és a hasított ruhán át kilátszott a lábának — vagy a trikójának — a fehérsége.

Rábay érezte, hogy körülötte még fészkelődni is elfelejtettek az emberek, érezte az egész színház nagy visszatartott lélekzetét, érezte a szomjas, tüzes, nagy pillantást, amely ezer kigyult szemből áradt rá a lányra. Izgatott lett. Haragot érzett az emberek ellen; felháborodást; de valami büszkeséget is, valami különös, fészkelődő, kiabálni vágyó büszkeséget... A lány lemosolygott rá és neki iorró lett a feje és száraz lett a torka.

Előadás után együtt mentek ki a vasúthoz. Beültek egy fülkébe, a lány rendezgette a fekvő helyét, Rábay nézte, azután megszólalt és izgatottan reszketett a hangja:

— Anna... nagyon szeretem magát...

A lány féloldalt mosolygott:

— Tudom.

— Nem... Anna... ne tréfát. Hát maga?

— Én is szeretem magát.

Visszafordult a takaróját megigazítani. Rábay melléje lépett és megölelte.

— Na! — mondta a lány és le akarta fejt eni a kezét.

— Anna, — szólt Rábay remegve — akar a feleségem lenni?

A lány engedte, hogy megölelje, odanyújtotta neki az ajkát és nyugodtan válaszolta:

— Igen.

...Másnap összevesztek. A lány azt mondta, hogy ő tovább akar játszani, Rábay kijelentette, hogy nem engedi.

— Féltékeny? — kérdezte a lány.

— Nem. De nem engedhetem, hogy az én feleségemet mindenki büntetlenül bámulja meg. Ha az utcán nézne valaki úgy magára, akkor felpofoznám. Agyonverném. Nem akarom tűrni a színházban sem. Azt akarom, hogy az enyém legyen. Csak az enyém. Minek akar játszani? Pénzre nem lesz szüksége, azt tudja. És ott élünk, ahol akarja.

A lány ragaszkodott a színházhoz, Rábay tiltakozott ellene, összevesztek és — Rábay elment. Másnap nem jött. Levelet irt:

— Ha szeret, — írta — lemond a szinpadról.

A lány egy hét múlva megírta neki, hogy beleegyezik az akaratába. Lemond a szinpadról. Rábay ekkor visszajött hozzá és készültek az esküvőre. A lánynak még a ruháit, a kosztümjeit is el kellett adnia, Rábay semmit sem akart tűrni, ami a szinpadra emlékezteti.

Az esküvő után elmentek Medgyesre, a Rábay kastélyába, onnan két hét múlva utazni indultak. Félévig utaztak, azután hazajöttek Budapestre, innen tavasszal megint elmentek Medgyesre. Az első hónapjaik boldogok és vidámak voltak. Rábay mámorosan élvezte az asszony birtokát, gyönyörűséggel, meglegedetten, büszkén szerette és az asszony is jókedvű volt és hálás volt hozzá. Az asszony nem is változott meg, csendesén, nyugodtan, meglegedetten élt, élvezte a helyzetét, a vagyonát, a férje szerelmét. Rábay azonban a második év elején megváltozott, megzavarodott, elszomorodott. Az asszonyt éppen úgy szerette, mint azelőtt érezte, hogy bent a szívében éppen olyan gyöngéd szeretet van az asszony iránt, mint azelőtt; az asszony okos is volt, jó is, kedves is, soha egy percre sem adott rá okot, hogy megbánja a házasságot. De amikor az asszonyra ránézett, mégis valami hiányosságot, valami hidegséget, valami idegenséget érzett. Sokszor nézte meg az asszonyt. Megnézte figyelmesen. Végignézte kutató szemmel. Nem olyan szép már? Elvirágzott volna olyan fiatalon? Mi az, ami nincs rajta? Mi az, ami hiányzik róla?

Nem tudott magának válaszolni, de érezte, hogy lehül. Érezte, hogy meghidegszik, lassanként közömbössé válik az asszony iránt. Nemsokára terhére lesz.

Minden nap rosszabb lett ez a helyzet. Az asszony észrevette a férje elhidegedését, kedves volt hozzá, iparkodott visszahódítani, szép akart lenni, kíváncsi akart lenni, de az igyekezete csak arra volt jó, hogy Rábay észrevegye, bosszankodjék rajta, dühbe jöjjön rajta és annál nagyobb felindulással és ellenkezéssel forduljon el az asszonytól. Maga Rábay sajnálta a régi tüzes szerelmét, siratta, kívánta, visszaóhajtotta, de ha néha megpróbálkozott a felidézésével és próbálta az asszonyt a régi szemmel nézni és próbálta benne gyönyörűségét lelni, a vége az volt, hogy kellethetlenséget és fanyarságot érzett.

Hallgatva, csendesén és rosszkedvűen éltek egymás mellett. Kimélték egymást, de mindig kitörőben volt közöttük egy elfojtott harc és állandóan köztük lappangott a szakítás.

Egy júniusi napon vendégeik érkeztek. A medgyesi kaszinó háromtagu küldöttsége. A kaszinó nyári mulatságot rendezett a Fehér Kereszt javára; ha a méltóságos asszony kegyes volna segítségére jönni a nemes törekvésnek, ha fel akarná karolni az árvák ügyét, ha ragyogó művészetével a táncmulatságot megelőző hangversenyen néhány dalt akarna énekelni...

Az asszony ránézett a férjére. Rábay mozdulatlan arccal ült.

— Ha a férjem megengedi, uraim, akkor szívesen — szólt az asszony.

Az urak odafordultak Rábayhoz.

— Méltóságos ur... könyörgünk...

— Kérem, — mondta Rábay közömbösen — nekem semmi kifogásom nincs ellene.

Az asszonynak fájt ez a közömbösség. — Nem törődik már velem, — gondolta. Összeszorult a szíve, odamosolygott az urakhoz és megígérte, hogy énekel.

Rábay nagy utálattal ödöngött a kaszinó nagyszobájában és unatkozva várta, mikor kezdik a hangversenyt. Egy hosszú és kétségbeejtően unalmas félóra után végre megkezdették.

Rábay be sem ment a terembe. Megállott egy oldalajtóban és onnan nézte a szereplőket. Különböző programszámok után végre az asszonyra került a sor. Az asszony fellépett a pódiumra. Rábay közömbösen nézett végig rajta. A teremben egyszerre halálos csend lett. Rábay felkapta a fejét és körülnézett. Mit hallgattak úgy el? A fészkelődést is elfelejtették.

Nyitott szájukat látott a teremben, tág, bámuló és lassan felgyulladó szemeket. Felnézett a pódiumra. A felesége nyaka fehéren világított feléje a kivágott ruhából. A szőke haja lágyan, aranyosan, hullámosan ereszkedett le a nyakára. Szép asszony. És a teremben milyen halálos csend van.

...Tapsoltak, az asszony énekelt még, azután táncolt és egy óra tájban indultak haza. Beültek a hintóba. Az asszony belebujt a gallérjába, hátradőlt, nézte a világos, csillagos eget és hallgatott. Rábay is hallgatott. A kocsi lassan, puhán gördült velük hazafelé. Rábay egyszerre megmozdult, közelebb huzódott az asszonyhoz, bedugta a kezét a gallérja alá, megfogta az asszony meztelen karját és magához szorította. Az asszony meglepetve rándult végig, felkapta a fejét, azután átengedte a karját és hallgatott.

Egy hét múlva bement a férjéhez. Levél volt a kezében.

— Péter kérem, — mondta — ne haragudjon, ne tiltakozzék, ne szóljon semmit... A jövő héten játszom az Új Dalszínházban. Egyelőre csak egyszer. Szép Helénát. A többi majd meglátjuk. Itt az igazgató levele. Jótékony célra. A színésznagydíjintézet javára. Kérem, kérem, ne szóljon most semmit. Az előadás után mondhat, amit akar, csinálhat, amit akar, megbüntethet, elhagyhat, elkergethet, — most ne szóljon semmit.

Rábay nem szólt. Dacosan összeszorította a száját és vállat vont. Az asszony intett:

— Helyes. Most egy szót se. Holnap utazom Budapestre. Akar velem jönni?

— Nem.

— Kérem, jöjjön velem. Kísérjen el.

Rábay fanyarul beleegyezett, hogy jó, vele megy, elkiséri. Elkísérte, gondoskodott róla, udvariasan kiszolgálta és ellátta, az előadás előtt való napon azután megmondta, hogy a színházba azonban nem megy el.

— Kérem, — mondta az asszony, jöjjön el.

— Nem.

— Kérem. Nagyon kérem.

— Nem. Nem akarom magát ott látni.

— Kérem. Könyörgök, jöjjön el. Ezt az egy kérést még!

Összekulcsolta a kezét, szinte letérdelt. Rábay végre haragosan, dühösen, toporzékolva igent mondott. A színházba méreggel teli szívvel indult. Eddig soha sem merte végiggondolni a legbántóbb gondola-

Ha egy uri leány vagy asszony elbukik az élet országutján, bár az anyai örömekön kívül egyéb hivatást nem is érez magában, azért az előkelő, befolyásos csábító beprotégálja színésznőnek kezdőfizetéssel egy előkelőbb vidéki színházhoz. (Természetesen a gageját vagy egészben, vagy részben ő fizeti.) A tisztességes masamód lányból esetleg tisztességtelen szini növendék is lehet (pláne a fővárosban), ha kellő tőke protegálja. Ha a nyolcad gimnázista megbukik az érettségén, beáll kóristának, ha egy kispap kiugrik a reverendából, színész-komikusnak protegálja egy vagyonos, de vén nőnemű mecénás stb., stb.

A társadalom különféle rétegeinek érdeklődése és lelkesedése érthető, mert e pályán legkönnyebben bonthatja ki szárnyait a *szunnyadó tehetség*, s a belső emésztő tűz kitoró lángja világító fáklyaként vezérelti Thalia istenasszony oltárához. Ott azután vagy megperzselt szárnyait, könnyelmű pillangó módjára belerepülve a lángba, vagy átszellemülten és dicsőülten feljut a Parnassusra. Megtörténik, hogy a csábító ördög karmaiban, elkárhozottan elmerül a pokol örök izzó lávatengerében... de mindenesetre boldog, mert üdvözítő muzsája homlokán csókoltta és besorozta az örökké vidám bohémek ama társaságába, ahol szabad az élet, reményteljes a bizonytalan jövő, szabad a szerelem, édesebb a küzdelmes lét és rózsaszínűnek látják a világot a siető görögtűz és festett vásznak idyllikus tündérbírodalmában.

Hja!... mert nem minden esetben mese az, hogy az Olympuson ambróziával s nektárral traktálják az istenek Thalia istenasszony fenkölt papnőit.

Az ezen rovatban felsorolt zeneművek és szakönyvek kaphatók **Csáthy Ferencz**nél, Debreczen legrégibb és legnagyobb zenemű kereskedésében (Piac-u. 7.).

Versek a hétről.

FARSANG UTÁN.

A Debreczeni Szemle számára írta MONGODIN.

*Csörgősapkáját vágja az a sutba,
Aki fáradt, gethes, vén talán,
Aki fiatal, az most szedje újra
A bőjti napok rózsás hajnalán.
Vig Karneválért öltön gyászt magára,
Sirjon békén, aki sirni akar,
Él Karnevál és élni fog, hiába,
Annak, aki még erős, fiatal...
Az élet oly szép, míg tudunk örülni
S hamar öregsünk, nagyon is hamar.
Óh, vanidőnk sok, hamuban csücsülni,
Ha lángunk mulik s fehér lesz a haj.
Mig dus a fűrtünk s fellángol a vérünk,
Vétek a bánat, vétek a halál
S mig a vénségnek jármába nem érünk,
El a hamuval, éljen Karnevál!...*

FEBRUÁR DICSÉRETE.

*Imádlak, drága február,
Ki csak négy hétből állasz,
A hónapok közt, báj ha van,
Egyedül február az,
A rövid s néha száraz.*

*Oly édes élni a dicső,
Illanó februárban,*

*Kivált, ha nem zord és kemény,
De enyhe napsugár van,
Mely ott settling utánam.*

*Hadd zengjen téged: február
A ditiramb s az óda,
Hadd fogyjon érte február,
A bor, sör és a szóda, —
Mint már évszázad óta.*

*Alig, hogy jössz, máris haladsz,
Sietsz, lábad nem ólom;
S bár március, május hava
Szebb a trieszti mólon,
Én csak neked adózom.*

*Adózom, mert az elsejét
Nem kell epedve várnom,
Te elpusztulsz s marad mi volt,
Négy hetes tünde álom. —
No meg az adósságom.*

A HÉT ESEMÉNYEI.

Debreczen város közéletének újabb levegőtisztítója is akadt dr. Révi Nándoron kívül. Nemo is cikkelyeket irt a héten egyik helyi lapba s bár hangfogóval, de ugyanazt a nótát variálja, amelyiket dr. Révi Nándor túlköl városi politikánkról már egy év óta. A városi tanács tagjai pedig elhatározták, hogy sajtópert indítanak. Nagyon helyesen! Mert idáig csak azt láttuk, hogy egy rakás ember becsületébe beleharaptak azok, akiknek van foguk hozzá. De hát az a becsület, bár kényes egy portéka, amellet nagyon szívós. Senki el nem pusztíthatja, hacsak saját maga el nem pusztítja magát. Ez esetben pedig hamar kész a temetési szertartással a mi büntető igazságszolgáltatásunk. Épen ezért dr. Révy, Nemo és társai lehiggadhatnak végre s nyugodtan bevárhatnak mikor kiviláglik az igazság. Mert bizony kiviláglik, akár az ő részükön van, akár a másik oldalon. Utóbbi esetben eleget nyugtalankodhatnak majd akkor, mikor hátukon lesz a vizes lepedő s mindenki elfordul tőlük, azok is, akik most ösztökélik őket a harcra, akiknek éhes a lelkük a botrányra.

*

(!!) **Miután az ember** mégis csak szeretné, ha május elsején nem a hajléktalanok menhelyén ébredne fel, hát lakás után néz. És ha három gyereke közül kettőt le tud tagadni, ha megelégszik ebédlőszoba helyett egy be nem fűthető előszobával, vagy ha hajlandó jó vizért a szomszédnak, kapukulcsáért a házmesternek külön lakbérpótlék fizetéseket folyósítani, néha kap is lakást, száz perecenttel drágább áron, mint mondjuk 6—8 esztendővel ezelőtt. De akkor azután festessen, zárat csináltasson, restauráljon, mert olyan lakás, ahol mindezt a házigazda végezteti a saját költségén, igazán csak Eldoradóban van, ott azután mindjárt kolbász, meg sódor kerítéssel, szendvicsek-ből kirakott kűszöbvel, Kugler-bonbonnal parketizett szobákkal. Vagy ha a főutcán, az ahoz közeli nagyobb utcákon akad igazi modern lakás, akkor megszerezheti azokat még a következő feltételek alapján: 1. Tíz esztendeig nem eszik csak egy tál ételt ebédre s nem vacsorázik csak minden második

napon. 2. Téli-kabátot nem csináltat, csak minden 20 esztendőben egyet, akkor is lehetőleg ugynevezett átmeneti posztóból. (Ami azért átmeneti, mert a szél könnyen átmegy a gyöngé szövésű kelmén.) 3. A cipőjét minden páros esztendőben megtalpalattatja, páratlan esztendőben megfejelteti. 4. Színházba, hangversenyre, moziba, kávéházba nem jár, lapra nem fizet elő stb. Mindezek ellenében lesz lakása, vízvezetéke, villamos világítása s rendelkezésre áll a közkórház, ha történetesen, de nem minden ok nélkül, beleőrül a debreczeni lakásviszonyok tanulmányozásába.

*

= **A nagy kaszásnak** a héten is bőséges aratása volt. A sok közül egy nagyon értékes vezérét vitte el városunk előkelő társadalmának: dr. Popper Mórt. Tetőtől talpig ember volt. Semmi egyéb és ez nagy szó. Az élet tülekedő harcaiban nem törtetett előre, nem beszéltetett magáról. Csak dolgozott, cselekedett. És Debreczen város szellemi fejlődéséből mégis jobban kivette a maga részét, mint az a sok stréber, akinek nevétől visszhangosak a közéleti küzdelmek. A temetésén megnyilatkozott részvét, dr. Kőrösi Kálmán igazán klasszikusan szép beszéde igazolása volt annak, hogy az igaz értéket még Debreczenben is megt udják becsülni.

*

(=) **Ötfilléreseket** veret a pénzügyi kormány. A mostani egyfilléres nagyságu nikkal pénzdaráb március elsején forgalomba is kerül. Ma, mikor már a bélyeg, a szivar stb. ára miatt szinte nélkülözhetlen ez a pénzdaráb, akadnak olyanok, akik ugyancsak kedvezőtlen fogadtatásban részesítik az ötfilléreseket. A cigányzenészek például idegenkedve fogadják az ötfilléreses jövetelének hírét. És nehogy akadjon olyan ember, aki azt hiszi, hogy kávéházi szórakozásainál bármit is megtakaríthat azáltal, hogy az ugynevezett tányérozásnál 5 fillért hullajt bele a tálcába 10 filléres helyett, a zenészek már most kijelentik, hogy 5 fillérest nem fogadnak el. Ha pedig a közönség egy része mégis ragaszkodna az 5 filléres *tiszteletdíjhoz*, akkor külön fognak tányérozni a szomorú magyar nóta és külön a csárdás után. Mert lehet a drágaság egyre nagyobb, a 10 filléres meg felényire kisebb, aki szórakozni akar, az fizessen és ha drágább lett a hus, a lakás, ne igyekezzék éppen a szellemi szórakozásokon spórolni.

*

(!) **Az aszfaltbetyárok ellen.** A külföld a magyar specialitások közül eddig jobbra csak a tsikóst a gullascht és a tsardascht ismerte. Most — hála Bodának — a fővárosi Rostásnak, megszületett egy újabb magyar különlegesség is, a „*Rendelet az aszfaltbetyárok ellen*”. Furcsa csodabogár, de tanu rá a m. kir. államrendőrség hiv. közlönye, hogy megjelent. S így valószínűleg szükség is volt rá. Hát ez a szükség bizony egy kis szépségheia a mi kulturális voltunkon. Hiába zengünk önmagunkról dicsőhimnuszokat, állunk piadesztálra, hogy jobban lászanak, mint a nyugati kultúra őreit, ez ilyen rendeletek s az, hogy ilyen rendeletekre szükség van, egy kis középkorias szint kölcsönöz a mi frissen festett kulturhírünknek. Az igaz, hogy a középkor rablólovagjai, kik elállották a szüzek útját, valahogyan romantikusabbnak látszanak, mint a mi szeladonjaink, kik iskoláslányokra vadásznak az intézetek és templomok környékén. No, de a megtorlás is elég prózai, nem mint hajdan — párbaj, — hanem

egy főkapitányi rendelet, melyben dr. Boda kioktatja a rendőrséget a megfelelő eljárásra s melyből tanulhat a debreczeni rendőrség is. Szépen vagyunk! Vaj' mi jön ezután?

*

Soha türelmesebb nációt, mint a magyar! Megcsókolja azt a kezét, amely pofon csapja. Pedig sok pofont kapunk! Most ismét egy arcucsapás hírét hozzák Amerikából. New-Yersey, Amerika legfontosabb iparállamának kormányzója, tőpiratot adott ki, melyben felszólítja az Egyesült-Államokat, hogy magyar kivándorlót ne engedjenek partra szállni, mert azok szellemi nivója alacsonyabb a kínai kulikénál. Az amerikai magyar szövetség tiltakozógyűlést tartott erre. Elég helytelenül, mert ilyen hülye váddal szemben a védekezés maga is gyengeelméjűségre vallhat. Szerencsére az a közkereslet, amelyben a magyar munkaerő Amerikában részesül, elégtétel a kormányzó támadásával szemben, de azért feltolakszik ajkunkra az a kérdés, hogy tudja-e Wilson kormányzó, hogy Amerika vas- és bányapara a magyarságnak köszönheti azt, hogy a világon az első helyet foglalja el. Valószínűleg nem tudja, mert akkor másképp beszélne s nem tagadná le a magyarság érdemeit és azt, hogy Amerika mennyit és mit köszönhet a sok bevándorló magyarnak.

*

+ **A császár, a császár!** Aehrenthal meghalt. Épen úgy, mint mondjuk Nagy János és Kis István. Aehrenthalnak épen úgy voltak jó emberei, mint Nagy Jánosnak és Kis Istvánnak. És volt köztük egy jó embere, igazi tisztelője, egy öreg ember, akinek Aehrenthal sok jó szolgálatokat tett s a többek közt szerzett neki két tartományt is. Mondjuk olyan formán, mint, ahogy Nagy János, aki szegény ügynök ember, valamelyes pompás birtokot a kezére játszott Kisfalusi, Nagyfalusi Kis Istvánnak, aki azután hálából össze is barátkozott Nagy Jánossal... Mikor pedig Nagy János haldoklott, hát körülvették a jó emberei s bizony csak benézett hozzá a gazdag szomszédja Kis János is, aki még meg is vigasztalta Nagy Jánost, hogy: Na, nem kell busulni, nem minden betegségnek halál a vége... Szegény Aehrenthal azonban nem látogatta meg az az öreg ember, akinek szintén megvannak már számolva az ő hátralevő évei. Pedig szerette volna... De nem engedte az udvari etikett, a burgbeli körültekintés... És ezért bizonynyal szomorkodott és busult egy kicsit valaki. Talán Aehrenthal is, továbbá a császár... a császár.

A modern berendezésű Mátyás pincét Piac- és Kossuth-utca sarkán március hó 1-én veszi át Ifj. Weichinger Károly sógora Sternád Ferenc jőnevű vendéglős, ki is a helyiséget **Pilseni sörház** cím alatt vezeti tovább. Kitünő magyar és francia konyha. Pilseni és müncheni sörök, valamint a legjobb borok állanak a finom ízlésű közönség rendelkezésére.

Uralkodni hamar lehet megtanulni, de kormányozni nehezen.

*

A románc nem pör, hogy végső megoldás is legyen benne.

*

Ha sajtóhibát látok, mindig azt hiszem, valami újat találtak fel.

Az Éjszaka.

(Három egyfelvonásos. Írta: Vidor Marci. Bemutatták a debreczeni színházban 1912 február 22-án.)

A legteljesebb elismeréssel kell adóznunk Zilahy Gyulának, hogy az ultramodern irodalmi irányzat egyik igen érdekes termékét: Vidor Marci 3 egyfelvonásosát annyi viszontagság után mégis színrehozta.

Vidor Marci az az író, akinek értékes és érdekes gondolatai a legélénkebb figyelmet érdemlik meg. Mindhárom egyfelvonásos darabjának egységes témája az a folytonos és örök küzdelem, amely a nő és férfi közt folyik a szerelmi élet terén. Ebben a küzdelemben ellenségekként állanak szemben egymással nő és férfi. A nő érzi helyzete alantas, lealázott voltát és szeretne ebből felemelkedni. A férfi küzd a nőért, a gyönyörök forrásáért, épp azért le akarja igazni ravaszul, csalárdul, hogy minden önállóságától megfosztva, rabszolgájává tegye.

Ez az alaptéma, melyet a szerző három különböző változatban, biztos művészi kézzel, bár kissé bizarr helyzetben állít elénk. A „Züllés” címűben egy külvárosi csapászkébe vezet bennünket. Rózát, az orgazda korcsmáros leányát feleségül akarja venni részint szerelemből, de inkább érdekből a pénzéért Feleki István szobrász. Garas Péter félig elzüllött festő magasan szárnyaló gondolatvilága azonban megutáltatja a leánnyal a nyárspolgári életet, melynek egyetlen fontos eleme a pénz és ott hagyva vőlegényét, apját, kiszökik az éjszakába, a züllésbe.

Napsütött olasz kert a „Mária” című színjáték milieujé. Mária, az írónő utálja a férfit, aki csak az élvezet hajhássza, udvarias és alázatos a hódítás előtt, de ha célját elérte, türhetetlen zsarnok. Ezért elutasítja magától a szerelmes Benjámin. Az egyedülletet sem bírja ki, gyermeket akar, aki az ő szívének vére legyen, de úgy, hogy az apa még se formálhasson semmi just hozzá. Ezért nászra hívja a kikötőben horgonyzó hajó kapitányát, aki másnap már világkörüli utjára megy, hogy soha többé vissza ne térjen. A lilomos nász, a szeplőtlen fogantatás realiztikus apoteozisa ez a jelenés.

A modern férfi és nő tulfinomult idegrendszeréből pattant ki az „Akarat” című egyfelvonásos cselekménye. Bádogh ideg orvos valósággal rákényszeríti szerelmét Kadossánéra, akit idegesség ellen gyógykezel. Azt mondja neki, hogy betegségét a szerelmi kielégültség gyógyíthatja csak meg s parancsoló fellépésének a gyöngé asszony, aki pedig irtózik a bűntől, nem tud ellentálni.

Elsőrangú kvalitásai mellett fogyatékoságai is vannak a műnek. Az író témái, felfogása a kidolgozásban frappirozó hatásúak. Színpad technikája azonban nem kifogástalan, a párbeszédnek néhol szakadozottak. Olyan apró hibák ezek, melyeknek Vidor Marci további műveiben, — bizton elvárjuk — már nyomuk sem lesz.

A kitűnő író intencióit Csige Böske értette meg és adta vissza a leghivebben. Mária kényes szerepében épp oly fenséges, mint megrázó a játéka. Papp Tusi (Kadossáné) kifogástalanul alakította a szenvedő,

gyenge akaratu, alapjában becsületes gondolkodásu szerepét. Vajda Ilonka (Róza) is tehetségének javát adta, hogy aztán a fertőbe merülő leány lelki világába nem képes teljesen beleélni magát, az egyéni szempontból csak javára könyvelhető el. A férfiak közül Virányit (Bádogh dr.) kell kiemelnünk, Kelemen és Kemény is jók voltak.

A kitűnő rendezés Zilahy Gyula mesteri kezét dicséri. Általában teljes volt a siker, amely előreláthatólag állandóan műsoron tartja a darabot.

A szereplőket és a jelen volt szerzőt igen sokszor kitapsolta a lámpák elé a közönség.

(—ély.)

Impressziók.

A „Debreczeni Szemle” számára írta: VIDOR MARCI.

Őszintén bevallom, „Az Éjszaka” bemutatójának estején némi elfoglaltsággal léptem a debreczeni színpadra, hogy darabom előadásának menetét figyelemmel kísérjem. Nem a színadai siker vagy balsiker titka izgatta képzeletemet, de különös erővel foglalkoztatott az a gondolat: miképen érvényesülnek az írói intenciók s a színpad világában megelevenedett eszmék az előadó művészek felfogásában? Közel tudják-e hozni a nézőket „Az Éjszaka” lényegéhez és céljához és megtudják-e mutatni azt az utat, mely az író lelki intenciójának torrásához vezet? Aggodalmaim és kétségeimet némileg jogosulttá tette az, hogy magam is éreztem, hogy nem nagy hatásokra fölépített művem, mely inkább az örök emberi hangulatoknak egy pár ecetvonással való megjelenítése — nagy színpadok levegőjében egy kissé megfakulhat s tán színét is veszti, ha nem megértő művészek szűrnek át e hangulatokat a lélek retortáin keresztül. A szuggesztív erő átvitelének inkább kedveznek a kisebb keretek és az intim, meleg légkör, mely megalapozván a hangulatot, fogékonyabbá teszi a közönséget a halványabb benyomások, a rejtett és itt-ott kicsillámló képségek iránt. Az „Éjszaka” hangulatokban elmélyedő festője — az ő különös életfelfogásával, „Mária” asszonyos asszonya és az „Akarat” szilaj erejű orvosa, ezek a kiválasztott ember-típusok hogyan nyernek szint és életet — a színészi sugallat által?

Együtt éreztem alakjaimmal, szenvedtem velük, emelkedtem és süllyedtem általuk és két óra leforgása alatt ismét végig álmodtam az életüket.

Mi történt kint a nézőtérben, nem tudtam, ott álltam a színpadon, a kulisszák mögött, nem törődve a körülöttem folyó külső élettel. Bent voltam a színpadon, a lámpák előtt s nem az eleven színészeket figyelgettem, magam játszottam velük és éltem bennük.

Diszharmonikus érzés nem zavart s a zengő összhang mint egy lágy, selymes álom font keresztül.

S ekkor jöttem tudatára annak, hogy nem csupán játékos színészek vitték diadalra eszményeimet, — de megértő, lelkes emberek, akik az intellektuális erő és érzés fájdalmait és gyönyörűségeit élék át az életben is.

Minek nevezném meg őket? Többek volnának így? Csige Böske, Vajda Ilonka, Papp Etel? Vagy Kassay, Kemény, Virányi, Békéssy, Ligeti, Máté? Én megértettem s megszerettem őket.

Most Zilahy Gyuláról, erről a művészlelkű emberről, átható intelligenciájú rendezőről és művészről kellene írnom egy sort. Nem teszem, — mert hiúság volna őt felfedezni — a magam egyéniségén keresztül.

A rablólovag.

Bíró Lajos drámájáról már elmondottunk minden jót, minden szépet. Ami az előadást illeti, azzal meg lehattunk volna elégedve, ha a két vezető szerepben nem *Thuryné Csige Böske* és *Virányi Sándor* kerülnek össze. Előbbi a legnagyobb skálájú drámai színésznőnk, akinek beszédorganuma talán zeneibb is, mint kellene, utóbbi skálája pedig szűk határok közé utalt, szürke tónusokra alkalmas. Tessék már most egy duettet elképzelni, ahol mollakkordok ölelkeznek össze a dur-ütemekkel, ahol az egyik rikitóra mázolja a pasztellszíneket is, a másik meg lehalkítja még az egyébként elmosódó sejtelmes tónusokat is.

Papp Etelka és *Désy Alfréd* valósággal felül-emelkedtek az ensemblé szintjén s *Virányi Sándornak* is legjobban sikerült a *Papp Tusival* való jelenete. Kivülök Szilágyi Ernő alakítása érdemes az elismerésre.

Kemény Lajos elviselhetlenül theatralis volt, hamis páthosza kirívó, *Ligeti Lajos* drámai szerepben való kísérletezése, ha nem is tökéletes, de szép eredményekkel járt s kis és hálátlanul jelentéktelen szerepében most is kifogástalan *Béreczy Ernő*.

Színház után menjünk a Hajnal mulatóba.

— *Löbl Gyula* és *Társai* látszerész és fényképészeti szaküzlete Piac-u. 63. szám. Telefon szám 869.

IRODALOM.

A Csokonai-kör felolvasó ülése.

A múlt héten, szombaton délután tartotta a saisonban negyedik felolvasó ülést a Csokonai-kör s talán egyik sem volt az ideiek közül olyan értékes műsor s kiválóképpen érdekes, mint éppen ez.

A műsor érdekességét *Oláh Gábor* legújabb drámájának „Az embernek fia”-nak részleges bemutatása követte. A fényes költői pályafutására Debreczenből elindult s ez idő szerint Czirkvenicán betegeskedő *Oláh Gábor* hatalmas tárgyat választ drámájául, melyet most jelentetett meg a Hegedüs és Sándor könyvkiadó hivatala s mely minden valószínűség szerint színre is fog kerülni a debreceni színpadon. (Teljes értékében legközelebb fogjuk méltatni.)

A hatalmas, imponáló erejű alkotás egy jelenetét *Kemény Lajos*, a debreceni színtársulat kiváló jellemzésze mutatta be, igazán jelentős külső siker mellett.

Ugyanakkor, mint vendég verseket olvasott fel *Gyökössy Lajos*, az országosan ismert poeta, kinek egyik versét jelen számunkban mutatjuk be.

Szabados Ede a Csokonai-kör által pályadíjjal kitüntetett költői elbeszélését mutatta be, Nagy Vilmos pedig sikerült humoros rajzával aratott nagy sikert.

Világkönyvtár. Kropotkin Péter herceg világhírű munkája: **Egy orosz forradalmár emlékiratai** époszi erejű hatalmas alkotás. Szerzőjét nem annyira politikai törekvése és tudományossága, mint inkább e munkája tette az emberi kultúra, a haladás és felvilágosodás egyik legjelentősebb előharcosává. Ahogy az orosz állapotokat az emberi szolidaritás legmagasztosabb nézőpontjáról rajzolja, emberi szen-

vedéseket és küzdelmeket feltár, az orosz társadalom rétegeit ecseteli — a legsötétebb mélységektől a legcsillogóbb magasságokig — igaz, megkapó színekkel és ahogy ebbe a miliőbe illeszti bele a maga kalandos, izgató drámai fordulatokban gazdag életét: abban az emberiség örök, egyetemes küzdelmeinek nagyszerű képe tárul fel. Innen van, hogy bár orosz kulturképet ad s bár orosz emberekről szól, szava az egész emberiségben kelt mély visszhangot. Soha nem lankadó, megfeszített érdeklődéssel követi az olvasó lapról-lapra a szerzőnek a maga egyszerűségében művészi tökélyű előadását és mikor leteszi a könyvet, gondolatok és érzések kelnek benne, melyek a lelket gazdagítják. Gergely Győző gondos fordítása hűen adja vissza a mű minden szépségét. két kötetben, izléses kiállításban és bámulatos olcsó árért — egy-egy vaskos kötet ára kötve 1 korona 90 fillér — nyújtja a *Világkönyvtár* ezt a nagyszerű munkát, mely minden könyvesboltban kapható.

— Az ezen rovatban felsorolt művek kaphatók Hegedüs és Sándor könyvkiadóhivatalában Kossuth-utca 11. szám.

ba szerelem gyönyöre: szeretni. Jobban sboldogit a kapott, mint az adott esók.

*

A fiatalaság folytonos részegség. A szellem mómora.

*

Aki nagyon mértékletesen él, nem oly okos, mint aminőnek hiszi magát.

*

Keveset beszélünk, ha nem a hiuság beszél belőlünk.

*

Nincs olyan sebes lomhaság, melyet a szegénység utól ne érne.

*

Ne kérdezd soha, hogy: mit ér nekem ez a világ? hanem azt, hogy: mit érek én a világnak?

*

A szerelemfáltás együtt nő a szerelemmel, de ném mindig hal meg vele együtt.

*

Nincs oly súlyos helyzet, amit a türelem és önmegtartózkodás nem tudna elviselhetővé tenni.

VÁROSI SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR:

Vasárnap, január 25-én

d. u. **Elvált asszony.** Operett. Mérsékelt helyárrakkal.
este **Ártatlan zsuzsi.** Operett. Kis bérlet.

Hétfőn, február 26-án

Csitri. Vigjáték B) bérlet.

Kedd, február 27-én

Ninos tovább. Színmű. C) bérlet.

Szerda, február 28-án

Rabló lovag. Színmű. A) bérlet.

Csütörtök, február 29-én

Leány vásár. Operett. Ujdonság. Bérletszünet.

Péntek, március 1-én

Leány vásár. Operett. Bérletszünet.

Szombat, március 2-án

Leány vásár. Operett. Bérletszünet.

Vasárnap, március 3-án

d. u. **Csikós.** Népszínmű. Mérsékelt helyárrakkal.
este **Leány vásár.** Operett. Kis bérlet.

Hajnal Mulató

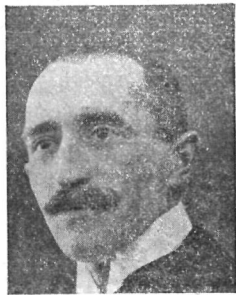
Debreczen, Petőfi-tér 7. szám.

Igazgató-tulajdonos

HAJNAL GYULA.

Február 15-ikétől kezdve szenzációs új műsor. A legkiválóbb fővárosi kabaré és orfeumi művészek fellépte.

Csodás attrakciók!

URANUS

SAS-UTCZA 2. SZ.
TELEFON 3—28.

SZINHÁZ

Igazg. tulajd.
SUCHAN REZSŐ.

Február hó 26. 27. és
28-án.

**Hétfőn, kedden,
szerdán.**

A jövő hét szenzációi!

ASTA NIELSEN

Debreczen közönségének kedvence felléptével

ZSAZSA.

Társadalmi dráma 3 felvonásban.

ASTA NIELSEN parádés szerepe.

Csütörtökön, pénteken, febr. hó 29. és márc. 1-én

MEGMENTVE A TENGHER MÉLYÉBŐL.

Szenzációs dráma 2 felvonásban.

Szombaton, vasárnap március hó 2. és 3-án

TAKARODÓ.

Társadalmi színmű 3 felvonásban.

Azorkivül minden alkalommal a hét legszebb ujdonságai!
Előadások mindennap pont 6-tól.

AZ ELSŐ PILSENI RÉSZVÉNY SÖRFŐZDE és a MÜNCHENI „SPATEN“-sörgyár ker. képviselte

Hajdu, Bihar, Szabolcs, Szatmár és Borsodvármegyek területére egy hordós, mint üveges sörökben

Fischbein Jenő sörnagykereskedőnél

Debreczen, Hatvan-utca 30 szám alatt.

Fenti sörgyártmányok kimérve kaphatók Debreczenben a Piac-
és Kossuth-utca sarkán levő

Pilseni sörház pincéje éttermében és sörosarnokában.

Hirdetmény.

A református egyháznak a Hatvan-utca és Egyház-tér szegletén levő telken épülő bérházban a földszinten raktárral és pincehelyiségekkel ellátandó boltok, továbbá ugy a földszinten, mint az első-, második- és harmadik emeleten fürdőszobával, mellékhelyiségekkel ellátott modern lakosztályok lesznek, melyeknek bérletére a bérház építő-bizottság az eddig is megnyilatkozott nagy érdeklődés folytán már most alkalmat szolgáltat.

A tervrajzok az egyház hivatalában **Hódy Béla** levéltárnoknál, az építési irodában **Tóth István** és **Márton Imre** ügyvédnél vannak letéve. Az érdeklődő közönség a hivatalos órák alatt tájékoztatást nyer a boltok méreteiről és tartozékairól, a lakosztályokról és mellékhelyiségekről, továbbá az előirányzott bérösszegekről. Az ajánlatok a bérösszeg 10 százalékának bánompénzül letételével nevezett urakhoz adhatók be, kik azokat határozás végett a bérház-építő bizottsághoz terjesztik.

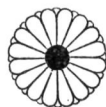
A lakosztályok 1912. évi november 1-től adatnak bérbe; a boltok pedig 1912. évi augusztus 1-től, ez utóbbiak úgy, hogyha augusztus 1-ig az állványok elbonthatók nem lennének, ezek lebontásáig legkésőbb november 1-ig a bérösszegeből 20 százalék engedmény adatik.

A bérház-építő bizottság 1912. évi január hó 10-én tartott üléséből.

Dicsőfi József
lelkészelnök

Donogán és Somossy

Debreczen, Kistemplom-bazár.

Menyasszonyi kelengye. Kész fehérnemű. Női divat és szőnyeg áruház.

Szabott árak. — Előzékeny kiszolgálás.

MEGHÍVÓ.

Neumann Nándor Vegyészeti Gyár Részvénytársaság

1912. évi febr. hó 28-án d. u. 3 órakor a Hajdumegyei Népbank, mint Szövetkezet hivatalos helyiségében tartja

I. évi rendes közgyűlését,

melyre a t. részvényesek ezuton hivatnak meg.*

TARGYSOROZAT:

1. Az igazgatóság jelentése az 1911-ik év üzleti eredményéről.
2. Az 1911. évi zárszámadás és mérleg, valamint az évi nyereség mikénti felosztására vonatkozó igazgatósági javaslat, továbbá a felügyelő-bizottság zárszámadás és mérleg megvizsgálásáról szóló jelentésének előterjesztése és ezek alapján a felmentvény magadása az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére.
3. Három felügyelő-bizottsági tag választása 3 évre.
4. Két új igazgatósági tag választása.
5. Az alapszabályok módosítása.
6. Indítványok.

JEGYZET: Az igazgatóság jelentése és a múlt évi mérleg a vállalat helyiségében a közgyűlést megelőző 8 napon közszemlére van kitéve és azokat bárki megtekintheti.

*Az alapszabályok 13. §-a értelmében szavazati joggal csak az a részvényes bír, ki részvényeit a le nem járt szelvényeivel együtt 5 nappal a közgyűlés megtartására kitűzött határidő előtt, az igazgatóság által a hirdetményben megjelölt helyen leteszi. A letett részvényekről a részvényes a letett részvények és az ezek alapján gyakorolható szavazatok számát feltüntető igazolványt kap. A letétbe helyezett részvények csak a közgyűlés befejeztével és az elismervény visszaadása ellenében adhatók ki.

AZ IGAZGATÓSÁG.

Tavaszi ruháit tisztíttassa ≡

Wacha Róbert

ruhafestő és vegyi-tisztító gyárában

Simonffy-utca 55.